

A POLITIKAI FELELŐSSÉG TUDATÁBAN

A női pacifista újságírás lingvisztikai elemzése

„Az 1900-es évek eleje Európa-szerte a »gyengébb nem« öntudatra ébredésének fontos időszaka volt. Ahogy Bedy-Schwimmer Róza 1914-ben fogalmazott, a »férfinyomorította« nő ezekben az évtizedekben »fejlődött túl mesterséges gyermetagsége korán«, s kezdett független, autonóm lénygé válni.»¹

A nők társadalmi jelenléte megvalósult az irodalomban és az újságírásban, a társadalmi élet két fontos – ha nem a legfontosabb – szférájában is.

A női írók és újságírók, amint a női lapok, eddig is léteztek, ám ezeket csak a női árnyéktársadalom kis hányada ismerhette.² 1693. február 27-én jelent meg az első női rovat egy londoni újságban. 1725-ben, Lipcsében már egy külön női lap tanította a női olvasóit erényre és észszerűsége. A lapok szerkesztői és a cikkek írói akkoriban férfiak voltak, de az írni-olvasni tudó nő is csak kevés volt.

A magyar polgárság körében leginkább az evangélikus, a református és a zsidó családokban terjedt el a lányok alapfokú taníttatása. A századforduló előtti, 1880. évi magyarországi népösszeírási adatok még azt mutatták, hogy a római-katolikus férfi lakosság 58,81%-a tudott írni és olvasni, miközben az evangélikus felekezetű férfiakknál ez a szám 79,11%, a református felekezetben 73,32% és az izraelitáknál 81,43% volt. A női mutatók ennél gyengébbek voltak: A római-katolikus lakoságnál csak 40,36%, az evangélikus felekezetben 62,57%, a református felekezethez tartozó nők közül csak 56,02%, a zsidó nőknél 61,68% volt írástudó.³ A

---

¹ CZEFERNER 2013. 58.

² Például Hedwig Courths-Mahler, aki közel kétszáz „női” regényt írt. Írásai pontosan megfeleltek a polgári társadalom ízlésének. ENDRES 1995. 251–253.

³ PALÓCZY 1884. 55.

századforduló körül az európai népművelődés fellendült, és ez a lendület a Monarchia országait is érintette.⁴

Az első hivatásos női szerkesztő még sem az Osztrák-Magyar Monarchia területéről származott. Henriette van der Meij volt az, akit 1884-ben vettek fel a holland újságírói egyesületbe. 1896-tól 1906-ig van der Meij szerkesztette „Belang en Recht” című újságot, amely az amszterdami tanárnők egyesületének és egyben a dolgozó nők mozgalmának sajtóorgánuma volt.

A nők házon kívüli munkavállalása hozzájárult a női újságírás terjedéséhez. Az első világháború ideje alatt megváltozott a nők munkapiaci helyzete és kialakult a női munkásosztály. A nők korábban is végeztek nehéz fizikai munkát, de ez mindenekelőtt a mezőgazdaságra és a magán háztartásokra korlátozódott. Ezek a munkaszektorok nem voltak alkalmasak a nők szervezett bevonására a társadalmi és politikai életbe. A helyzet megváltozott az első világháború alatt, amikor mind több nő a fegyver- és lőszergyárakba került.⁵

Amint feljebb említettem, a századfordulón az Osztrák–Magyar Monarchiában is előretört a tömegkultúra, ezen belül az írott sajtó. Ez szoros összefüggésben állt a közműveltség javulásával és a közép- és nagypolgárság megjelenésével. Az 1910-es évek elején már több ezer újság és magazin volt ismert a Monarchia országaiban. A sajtó pedig teljes egészében átalakította a társadalom gondolkodását és életmódját.⁶

A nők újságolvasási szokások is megváltoztak tekintettel a nőoktatás terén történt változásokra.⁷ Nagy szerepet játszott ebben a nők mozgalmi-politikai szervezkedése is. A századfordulón a szüfrazettek mozgalma rázta meg a nyugat-európai társadalmakat. Támogatottságuk – főleg a politikai elit részéről – Nyugat-Európában elég nagy volt. A szüfrazettek magyar szövetségese – a magyarországi feminista mozgalom (1904) – elsősorban a budapesti értelmiségi körökben talált támogatásra. A nyugati szüfrazett mozgalomnak az első világháború véget vett, de a magyarországi feministákra a háború

---

⁴ CZEFERNER 2013. 58.

⁵ ABELSHAUER 1995. 166–167.

⁶ CZEFERNER 2013. 58.

⁷ HROTKÓ 2015. 62–71.

nem hatott ki ilyen negatívan.⁸ Igaz, a kívánt társadalmi reformok Magyarországon nehezebben és csak kis részben valósultak meg.

A továbbiakban olyan magyarországi háborús újságírásról lesz szó, amely a társadalmi kisebbségekhez – a magyarországi zsidó közösséghez és a feminista újságíráshoz – kötődött.

A háborús újságírás a budapesti zsidó közösségben

A zsidó háborús újságírás példaként idézek néhány részletet az „Egyenlőség” zsidó felekezeti és társadalmi hetilap cikkeiből.

1917 áprilisában már a harmadik háborús *pészáchot* írták. Az „Egyenlőség” 13–14. duplaszámának első számozott oldalán megjelent Szabolcsi Lajos „Kitérni” című írása. A cikk egy jiddis dalból vett mondattal kezdődött, amely arról szól, milyen nehéz egy zsidó sorsa. Többet a jiddisről nem esett szó, de annál inkább a nehéz sorsú zsidóról és az antijudaizmusról. A háborús háttérrel a szerző a korabeli politikai szófordulatokkal írta le, amelyekből kiemelkedett a „hazafias szolgálat” jól bevált *frame*-je.⁹ Az „offenzíva,” a „harctér” és a „harc” háborús kifejezéseket a cikk szerzője azonban nem csak a valódi háború leírására használta fel. A valóságos háború csatáját a zsidó katonák bátor jelenlétükkel a szerző szerint már megnyerték, de most egy hátba támadás érte az egész zsidóságot az országon belül. Ebben a társadalmi harcban az ellenfél egy „tudós professzor,” „egy zavaros fejű nagyváradai tanár”, sőt „a nagyváradai megháborodott tudós” volt, akit Porzsolt Kálmánnak hívtak. A zsidóságot a cikkben a névtelen „magyar zsidó” személyesítette meg, aki „igyekszik szolgálni hazáját”. Sőt jobban szolgált, mint más felekezetek tagjai, mert ő zsidó, akire a társadalom kritikusan figyel fel. A cikkből többek között az is kivehető, hogy Porzsolt Kálmán elképzelése szerint a zsidókat be kell olvasztani a magyar nemzetben. Porzsolt elképzelése még a háború előtti integráló nemzetépítési stratégiát követte. A háború utáni években

---

⁸ NÁZER 2007.

⁹ A *frame* (ang. keret) alatt a köznyelvi lexikai egységeket (szavakat és szófordulatokat) értem, amelyek nélkül egy-egy társadalmi diskurzus többnyire nem is lehetséges. Az írott vagy mondott szöveg elemzésekor kiderül, hogy a szerző a szöveget a *frame*ek körül mintegy keretben építi fel. A *frame* nem csak a szövegírás szervező eszköze, de a szöveg tulajdonképpen (még ha titkolt) mondanivalója is.

ЯНОВ, ВАИ ХУЛЬСТ 2011. 87–113.

ez a stratégia a kirekesztő irányzatot vette fel.¹⁰ A cikk értelmezését azzal fejezem be, hogy Szabolcsi a háborús szituációt és annak leírására rögzített szóképeket a zsidósággal szembeni ellenségeskedés ábrázolására használta fel. Ezáltal pedig a zsidóságot is mintegy permanens háborús szituációba helyezte.

1917. augusztus 4-én „A háború körül” rovatban megjelent Lippai Dezső „Az aradi zsidó nők háborús munkássága” című tudósítása.¹¹ A cikk elején még úgy tűnhet, hogy a szöveg itt is a „hazafias munka” keretében szerveződik. Végül azonban világossá válik, hogy a vezető *frame* ebben a cikkben a „nő,” pontosabban a nőiesség esztétikai-érzéki vonzereje volt.

A cikk nem tért ki az ápolás durva valóságára, hanem hangsúlyozta a női jelenlét szép és megható „látványát.” E célból a szerző a „nő” *lexémáját* a szöveg keretévé tette, társítva egy képzeletbeli oltárhoz és az oltár előtt fekvő virágokhoz. Ez az írói fogás fokozta a szöveg agitációs hatását, hogy még vonzóbbá tegye az ápolás szolgálatát a nők körében.

A kibontott hajú, ijedt tekintetű, vagy éppen könnyes szemmel és reszkető kézzel a hordágy előtt térdelő nő látványa ugyan „szomorú”, „szívbemarkoló”, „könnyeket sajtoló”¹², de kétségtelenül erotikus is. A háborús sajtó tehát – hasonlóan a békés idő újsághirdetéseivel – felhasználta a női ábrázolás erotikáját az írott szöveg hatásosabb tálalására.

Bédy-Schwimmer Rózsa, a magyar feminista újságíró

Más képet festettek Bédy-Schwimmer Rózsa korabeli cikkei. Ő maga is nagyon messze állt az aradi nők hősi-erotikus romantikájától.

Bédy-Schwimmer és társai (többek között Glücklich Vilma és Miskolczi-Meller Eugénia) 1904-ben alapították meg a radikális Feministák Egyesületét, amely a nők egyenjogúságáért dolgozott. A magyar Egyesület a nők választójogáért küzdő nemzetközi

---

¹⁰ Vö. Prohászka Ottokár háború utolsó éveinek, ill. a háború utáni írásaiban. Például „A Háború Lelke” 1917. évi pásztori levélben vagy a „Kultúra és Terror” 1919-20. évi írásban.

¹¹ LIPPAI 1917. 5

¹² Az idézett szavak a cikk köznyelviszófordulatok. SZABOLCSI 1917. 1.

szervezethez, az *International Women's Suffrage Alliance*-hez kapcsolódott, és e minőségében nyomást gyakorolt a parlamentre, sürgetve a választójogi reform törvénytervezetének elfogadását.

Bédy-Schwimmer fontos szerepet játszott abban, hogy az éppen a háborús évek alatt aktivizálódott nőmozgalom a magyar társadalmi élet részévé váljon. A korszak politikai, tudományos és mindennapi közbeszédében Bédy-Schwimmer szóba hozta a női egyenjogúság kérdését, felhívta a figyelmet a nemi szerepek hatalmi, társadalmi és politikai okaira. A feministák vitték a nyilvánosság elé az olyan témákat, mint a koedukált oktatást, a női munkát, a gyermeknevelés társadalmi felelősségét, a szexuális felvilágosítást és a prostitúciót. Bédy-Schwimmer Rózsa 1907-től szerkesztette „A Nő és a Társadalom”, majd 1914-től „A Nő” című folyóiratot, amelyek a magyarországi nőmozgalom legjelentősebb fórumai lettek.

Az első világháború kitörésétől kezdve Bédy-Schwimmer a háborúellenes mozgalom egyik vezetője volt. 1921-ben az Egyesült Államokba költözött. Itt a pacifista Lola Lloydal állt kapcsolatban. 1929-ben megtagadták tőle az amerikai állampolgárságot, mert nem volt hajlandó aláírni, hogy szükség esetén fegyverrel is szolgálja az új hazáját. 1937-ben világbékedíjat kapott.

Bédy-Schwimmer a korban radikálisan újnak számító női szerepek lehetőségét mutatta meg – az aktív, független és gondolkodó nő alakját. Ez külsőségekben is megnyilvánult: „Egyenes szabású reformruhát viselt. Nem volt benne darázsdereka, máját, tüdejét a szoros, halcsontos fűző nem préselte össze. Tüntető bátorság kellett ahhoz, hogy valaki ilyen ruhában végigmenjen az utcán.”¹³ Ennyit a szerzőről, akinek két cikkét az alábbiakban részletesebben mutatom be.

Az első cikk címe „A béke kálváriája.”¹⁴ Elemezve ezt a szöveget a háborús szcenáriumban használt politikai *framek* segítségével először két *nomina falsa* (hamis főnevet) – „béke” és „nép” szavakat – emelek ki. Gyakran és szinte mindenki által használt szót azért nevezzük hamisnak, mert ezzel a szóval olyan sokat hazudunk, hogy már maga a szó is a hazugság hordozójává válik. „A béke kálváriája”, „a békeszózat”, „a béke stációja”, „a békeajánlat” és „a békejegyzék” – mind ezek a szófordulatok a „béke” elem miatt

---

¹³ BORGOS 2014.

¹⁴ BÉDY-SCHWIMMER 1917a. 1–2.

válnak rokon *lexemákká*, de a „béke” ezekben a lexikai egységekben nem jelenti a fegyver letételét. A „béke” alatt a cikkben egy olyan dolog értendő, amely nem áll kapcsolatban a „hatalommal.” A békére a „nép” vágyik, amely a szöveg szerint „a kényszer alatt” „károsult”. A „munka” szó is a „nép” kontextusában jelenik meg. A népben „maradt erő” a „vélemény kifejezésére”, a nép „nyomást gyakorol” és „szervezkedik”. A szövegbeli scénáriumot a mai tapasztalatok szintjéről baloldali újságíráshoz sorolhatjuk.

A hatodik bekezdéstől kezdve a béke és a nép lexikai egységét kiegészíti a „nők” *lexémája*. Egy erős kétely kifejezésére szolgáló „Nem kételkedünk” bevezetéssel a szerző kinyilvánítja, hogy a hatalom valójában nem kívánhatja a békét jobban, mint „a jelen nyomorúságba befáradt és a jövő nemzedék további megterhelésétől iszonyodó nők.” A béke a szerző szerint a nők ügye, akiknek begyakorolt tevékenysége az ápolás, a féltés és az aggodalmas szeretet – mind az, ami a békeóhajtás mintáját képezi. Megjegyzem, hogy a női megértés és megbocsátó bölcsessége a korai feministák kedvenc metaforikus eszköze volt.

A férfiak ábrázolása a fentiekkel ellentétes „hatalom” szókép keretében bontakozik ki. A férfiak (például gróf Tisza István) felelősek a háború indításáért. Tisza István beszéde a szerző szerint olyan, mint a „fokost rázó győzelmi gögtől harsogó” ember szava. Tisza István békéje pedig szerinte olyan, amit a legyőzöttek kínálnak meg, de valójában csak „szikladarabokat gördít a béke ösvényére”.¹⁵

A nép, vagyis a nők, mint a béke munkásai „hangosan emelnek szót”, hogy lezárják az emberiség „militarista korszakát”. Ugyanakkor szoronganak is, hiszen aligha lehet elhinni azok békevágyát, akik indították a háborút! A megoldás a nemzet békeközvéleményének formálásában rejlik, amelyet a nők szerveznek meg, főleg ha nyilvánosan is szóhoz jutnak.

A cikk utolsó bekezdéseiben található *framek* figyelmes elemzése adja meg a megértés kulcsát. A béke témáját Bedy-Schwimmer a nők szavazati jogáért folytatott politikai harc céljára a következő módon használta fel.

---

¹⁵ BÉDY-SCHWIMMER 1917a. 1.

A *frame*, vagyis a közbeszéd valamely szófordulatának (például a fenti metaforák) alkalmazása egy olyan folyamat, amelynek során a szerző egyrészt megfogalmazza az adott esemény jelentőségét, másrészt alkalmazkodik is ehhez a jelentőséghez. Vagyis magát is meggyőzi arról, amit megírt. Ilyenkor különösen jól használhatók a metaforák. A politikai küzdelemben az ilyen szerzői magatartás már nem egy magánember cselekménye, hanem a tudatos közérdekű tevékenység. Ugyanakkor a szerző új kognitív alapokat is hoz létre, amelyek a jövő cselekményeinek feltétele. Rájuk, mint a valóságra fognak később mások is hivatkozni. Bedy-Schwimmer az elemzett cikkben tehát összefoglalta a múlt tapasztalatát és orientációt adott a jövő eseményeit illetően.

Egy másik pacifista cikkében Bedy-Schwimmer a nők és a béke közötti viszonyt vizsgálta.¹⁶ A scénárium ebben az esetben az etika, pontosabban a feminista etika területébe illett. Ez önmagában is egy irodalmi és publicisztikai újítás volt, bár a nők magatartásáról korábban is készültek írások. Ám azokat egyrészt a férfiak írták, másrészt a korábbi írások a női etikus magatartásról nem a közélet, hanem a magánélet szokásait elemezték. A „Nők és a béke” cikk *frame*-je a béke és a jog, a felelősség (ezen belül a háborús felelőtlen magatartás, mint az ellentét) és a választójog.

Hogyan viselkednek a nők a társadalomban, amely a béke-háború állapotokkal küzd? A nők fegyvere a választójog lehetne, amely nekik nem adatik, és ez a férfiak felelőtlensége miatt van. Ahol a nők már tudnak választani, ott nemmel válaszolnak a háborúra. A békeagitációért a „társadalmi terhektől roskadozó” nők akár börtönbe is mennek. A cikk egyértelmű alanya a cselekvő és cselekedni akaró nő. A második társadalmi alanyt a „politikai jogtalanság”, a „férfi szempont” és a buzgó sajtó személyesíti meg. A nők cselekvése a „nem” a ráerőltetett passzivitásra.

„Most fiaik életével, leányaik reményének elpusztításával, a maguk testi-lelki szenvedésével fizetnek, amiért túl soká négy fal közé zárták magukat, ahová nem juthatott el az a tanulság, hogy a békeidőben a parlamentekben politikai hatalommal építik fel a háborúnak az emberiség elpusztítására vezető masinériáját. A nőnek választójogot kell adni, hogy az emberevő masinéria

---

¹⁶ BÉDY-SCHWIMMER 1917b. 88–90.

leszerelésénél közreműködhessek, mert a férfiak egymagukban erre a munkára nem képesek.”¹⁷

Az idézett szövegben a „masinéria” az a politikai szófordulat, amely az elnyomott munkásnők és a társadalomban általában diszkriminált összes nő ellenfele. A „masinéria” a parlamentben jön létre, vagyis a választójog által. A cikk radikális hangneme egy erős polarizáció következtében jön létre.

Zárószó

A *frame* mint lingvisztikai szakkifejezés nem egyértelmű. Különböző értelmezései megtalálhatók Gregory Bateson, Donald Schön, Martin Rein és követői munkáiban.¹⁸ Egy dolog mégis világos: a *frame* egy használható analitikai eszköznek bizonyult. Például a politikai beszédnyelv elemzésében, a különböző politikai erők közötti viták és hasonló ideológiai harcok szituációjában. Jelen elemzésben a *frame* egy olyan lexikai egység (egy szó vagy egy szófordulat), amelynek az adott beszédhelyzetben való használatára a társadalmi társalgás szinte kötelező. A *frame*-t, amint a metaforát is, mindig egy meghatározott szcenáriumban szokás használni. Esetünkben ez a szcenárium a háborús újságírás, amely nem volt mentes az ideológiai harctól.

Az elemzés segítségével képet kaphattunk arról, hogyan működik a szituáció meghatározása, és ezáltal valószínűleg megértjük magát a cselekvést is.¹⁹ A szövegelemzési módszer ezzel együtt egy alternatív gondolkodási utat is kínál, amely kombinálható más, például a történetírási kutatással. Esetünkben maga a szöveg kerül a figyelem középpontjába, rögzítve a szerző aktuális társadalmi tevékenységét. Bedy-Schwimmer Rózsa és a feminista társai olyan témáról nyilatkoztak a nyilvánosság előtt, amelyről előttük döntően a férfiak írtak. Mindkét nemű újságírás célja a cselekvésre való buzdítás volt. Bedy-Schwimmer nem alkalmazta a háborút és az öldöklést mintegy igazoló „hazafias szolgálat” lexikai egységét, amely a nemzeti (nyelvi) szituációban egy nélkülözhetetlen *frame* volt. A feminista szerző

---

¹⁷ BÉDY-SCHWIMMER 1917b. 90.

¹⁸ Például a korábban idézett Yanow és van Hulst dolgozatában.

¹⁹ BLUMER 1969. 16.

mindkét cikkében csak egy területen – a politikai harc terén – használatos *frame*-t alkalmazott, ami írását radikálissá tette. A cselekvő alanyok erős polarizációja is a politikai radikalizmus jele. A külső háborús körülmények mintegy feljogosították a feministákat arra, hogy világosan hirdessék: a férfiakat, de legalábbis a hatalmat birtokoló férfiakat ellenségnek tekintik. Nem elhanyagolható tény, hogy Bedy-Schwimmer szerzőként a világméretű szituációkban gondolkodott az „Egyenlőség” cikkeinek szűk nemzeti kereteivel szemben.

Ami a női választójogot illeti, úgy az első számú világegés meggyorsította a társadalmak szükségszerű átalakulását. 1919 őszén alakult Friedrich-kormány november 17-én az 5985. számú kormányrendelettel egy új választójogot határozott meg.

A rendelet értelmében nemzetgyűlési választójogot kapott minden férfi, aki betöltötte a 21. évét, 6 év óta magyar állampolgár volt, fél év óta ugyanabban a községben lakott, vagy ott lakása volt. Ennek az életkornak a betöltése előtt is választójoguk volt azoknak, akik 1918. évi november hó 1. napja előtt legalább 12 héten át a harctéren arcvonalbeli katonai szolgálatot teljesítettek. A nők választójogát a férfiakéhoz hasonlóan állapították meg, ám itt kikötötték még az írni-olvasni tudást is. A katonai szolgálatot a nőknél diszkriminatív módon nem említették.

IRODALOM

ABELSHAUER, Werner (szerk.)

1995 Frauenarbeit im. 1. Weltkrieg In: *Frauen. Ein historisches Lesebuch*. München 166–167.

BÉDY-SCHWIMMER Rózsa

1917a A béke kálváriája. *A Nő*. 4. évf. 1. sz. 1–2.

1917b A nők és a béke. *A Nő*. 4. évf. 6. sz. 88–90.

BLUMER, Herbert

1969 *Symbolic interaction: perspective and method*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs. 16.

BORGOS, Anna

- 2014 Bédy-Schwimmer Rózsa (1877-1948)
<https://nokert.hu/tue-20140624-1902/646/504/bedy-schwimmer-rozsa-1877-1948-ujzagiro-feminista>

CZEFERNER, Dóra

- 2013 Két feminista folyóirat az Osztrák-Magyar Monarchiában. A nők öntudatra ébredése és a „média forradalma”. In: Eröss Zsolt (szerk.): *XI. Grastyán Konferencia. Nemzetközi és Országos Interdiszciplináris Konferencia Előadásai*. Pécsi Tudományegyetem Grastyán Endre Szakkolégium, Pécs. 58–65.

ENDRES, Elisabeth

- 1995 „Frauen schreibt für Frauen”. In: Dülmen, Andrea van (szerk.) *Frauen. Ein historisches Lesebuch*. C.H. Beck, München. 251–253.

HROTKÓ, Larissza

- 2015 Goldzieher Ilóna, egy név a magyarországi zsidó művelődés történetéből. In: Juhász György et alii. (szerk.): *A SJE Nemzetközi tudományos konferenciája 'Innováció és kreativitás az oktatásban és a tudományban.'* Selye János Egyetem, Komárom. 62–71.

LIPPAI Dezső

- 1917 Az aradi zsidó nők háborús munkássága. *Egyenlőség* XXXVI. évf. 30. sz. 5.

NÁZER, Ádám

- 2007 Harc a női jogokért. *Rubiconline* 2007/8. „A 20. századi nő”
www.rubicon.hu/magyar/oldal/harc_a_noi_jogokert_sz_ufraszettek/

PALÓCZI István

- 1884 A műveltség állapota Magyarországon, különös tekintettel a zsidókra. *Magyar-Zsidó Szemle* 1. évf. 1. sz. 48–56.

SZABOLCSI Lajos

1917 Kitérni. *Egyenlőség* XXXVI. évf. 13–14. sz. 1.

ЯНОУ, Двора, ХУЛЬСТ, Мерлин ван

2011 Фреймы политического: от фрейм-анализа к анализу фреймирования. *Социологическое обозрение*. Т. 10. № 1-2. 87–113.

HROTKO, LARISSA

IM BEWUSSTSEIN POLITISCHER VERANTWORTUNG

Linguistische Analyse des pazifistischen Frauenjournalismus

Diese Arbeit bietet eine neue Analyse politischer Texte mittels der sogenannten *Frame*-Methode. Als linguistischer Fachbegriff ist *Frame* nicht eindeutig. Gregory Bateson, Donald Schön Martin Rein und andere Autoren interpretierten *Frames* zwar unterschiedlich, doch kamen dadurch zu aufschlussreichen Ergebnissen. In der vorliegenden Analyse ist *Frame* eine Lexik-Einheit (ein Wort oder eine Redewendung), deren Einsatz in einer bestimmten Redesituation gesellschaftlich schon fast verbindlich vorkommt. Unser Fall beschränkt sich auf Kriegsjournalismus, der von verschiedenen Ideologien in eigenen Interessen genutzt wurde. Die Artikel von Bedy-Schwimmer waren radikal feministisch, was durch Einsatz von *Frames* eines bestimmten politischen Gebiets und starke Polarisierung politischer Kräfte realisiert werden konnte. Die Kriegssituation muss die feministischen Autorinnen dazu berechtigt haben, die machtbesitzenden Männer für ihre Kriegsfeinde zu erklären.